

Om Forskning og revisjon

Kyrre Kjellevoid (30) er mottaker av Revisorforeningens doktorgradsstipend og har påbegynt fjerde året av sin doktorgrad i revisjon og finansregnskap ved Norges Handelshøyskole. I denne spalten vil han presentere relevante forskningsfunn fra inn- og utland i et forsøk på å gjøre forskningen mer tilgjengelig for praktiserende revisorer.

Konsekvensene av mer PCAOB-tilsyn

I dette innlegget vil jeg diskutere hva nyere forskning forteller oss om PCAOBs inspeksjonsprosess, og konsekvensene dette har for revisjonen og for investorer.

De siste tjue årene har revisjonsbransjen blitt stadig mer regulert. Både Finanstilsynet og amerikanske PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) gjør nå omfattende tilsyn av norske revisjonsselskapers interne kvalitetskontroll og etterlevelse av revisjonsstandarder.¹

Man skal imidlertid ikke lete lenge for å finne kritiske røster mot det nye reguleringsregimet både blant norske og amerikanske revisjonspartnere. Tanken om at en god revisjon er avhengig av et profesjonelt skjønn som vanskelig kan vurderes i etterkant, ser ut til å være utbredt.

Litt teoretisk bakgrunn

Det er ikke gitt at mer regulering er bra for investorer og samfunnet for øvrig, selv om reformer ofte kommer i kjølvannet av finanskriser og skandaler. Bransjer som reguleres, kan nemlig utnytte reguleringen til å snu konkurransen til egen fordel, skape etable-

ringshindre for potensielle konkurrenter og hente ut mer av kundeoverskuddet.² Gjennom effektiv lobbyvirksomhet kan industrier få politikere interessert i egen sak og påvirke politikken.

De som jobber for regulatoriske myndigheter, kan også ønske å få attraktive jobber i det private senere, og derfor ikke opptre som effektive agenter for myndighetene/fellesskapet. Motsatt kan folk gå fra industrien til myndighetsjobber, og ikke forholde seg objektivt og uavhengig til tidligere arbeidsgivere og kolleger. Slike mekanismer som undergraver regulerings effektivitet, er ofte omtalt som «regulatory capture» og «revolving doors» i økonomisk litteratur.

Til slutt kan tilsynsorganer ha interesse av å bekrefte sin egen betydning og sikre seg fremtidig økonomisk støtte. Slik kan små feil bli gjort store, og signalet de sender til markedet kan bli støyende.

Unik tilgang til PCAOBs interne dokumenter

Nylig fikk den amerikanske forskeren Daniel Aobdia tilgang til PCAOBs inspeksjonsdata, som har gitt akade-

mia unik innsikt i inspeksjonsprosessen og utfallet av den. Ved å sammenligne PCAOB-inspeksjon av etterlevelse av revisjonsstandardene med Big 4s egne interne inspeksjonsrapporter, har Aobdia identifisert forskjeller og likheter mellom hva amerikanske tilsynsmyndigheter, og selskapene selv, mener er en god revisjon.

Først finner PCAOB langt flere feil i etterkant enn revisjonsselskapenes egne inspeksjoner, selv om det er en svak tendens til at de oppdager feil på de samme oppdragene. Dette er kanskje å forvente på bakgrunn av de ulike rollene et eksternt og internt tilsyn spiller, men kan også indikere uenighet om hva som er god etterlevelse av revisjonsstandarder. Samtidig viser dataene at når revisjonshonoraret øker, faller sannsynligheten for at både PCAOB og interne inspeksjoner finner feil.³

Finner klare konsekvenser av dårlig revisjon

Aobdia kan videre dokumentere at PCAOB oftere ser ut til å finne feil på revisjonen av førsteårsklienter. Dette samsvarer med forskning på utskifting av revisor, der det ofte dokumenteres dårligere revisjonskvalitet de første årene etter et bytte. Til sammenligning viser studiet at Big 4 finner færre feil i

1 Ikke-amerikanske filialer av Big 4 er under PCAOB-tilsyn som følge av å ha klienter registrert på amerikanske børser. Slike tilsyn skal skje minst hvert tredje år avhengig av hvor mange klienter de har registrert på amerikanske børser.

2 Ofte omtalt som «Economic Theory of Regulation». For eksempel bidro Securities Act vedtatt i USA under Den Store Depresjonen ikke bare til større gjennomskiktighet om investeringsbankers eierandel i selskaper de ledet emisjonen til, men ser også ut til å ha isolert de største investeringsbankene fra fremvoksende konkurrenter ved å skape etableringshindre og dempe muligheten til å konkurrere på pris. Se Mahooney (2001) – *The Political Economy of Securities Act 1933*.

3 Datagrunnlaget er basert på PCAOB-inspeksjoner gjennomført i perioden 2003 til 2013, og Big 4s egne inspeksjoner gjennomført i perioden 2005 til 2013. En svakhet ved slik forskning som dette, er at inspeksjoner er basert på risikoen for å finne feil. Dermed kan ikke resultatene generaliseres til alle revisjonsoppdrag.

interne inspeksjoner når det ansvarlige lokalkontoret er større og det er benyttet flere timer på oppdraget.

Studiets analyser viser også at det er en positiv sammenheng mellom sannsynligheten for at både PCAOB og internt tilsyn finner feil, og at klienten har unaturlige avsetninger i regnskapet, gjør rettelser i regnskapet i senere perioder eller har svak lønnsomhet.

En dårlig gjennomført revisjon fra både PCAOBs og Big 4s perspektiv har altså klare negative konsekvenser for kvaliteten på den finansielle rapporteringen til et selskap.

Revisor skjærer seg etter tilsyn

Forskning viser at revisor øker antallet budsjetterte timer på klienter når revisjonen har fått negativ inspeksjonsomtale av PCAOB, og flere studier viser at revisjonshonorarene også vokser. Videre ser man at resultatrapporteringen til klienter blir mer informativ med mindre bruk av unormale avsetninger.⁴ Partnere og revisjonsteam som opplever negativ inspeksjonsomtale øker også innsatsen på oppdrag som ikke er blitt inspirert i etterfølgende år. Negativ inspeksjonsomtale av revisjonsselskaperes interne kvalitetskontroll har den største positive effekten på regnskapskvaliteten på revisjonsoppdrag de etterfølgende årene.

Hvis en PCAOB-inspeksjon konkluderer med negativ omtale av en spesifikk revisjon, blir ikke dette kommunisert til klienten av PCAOB, og man har ikke funnet konsekvenser for den individuelle partner av at PCAOB konkluderer negativt. Imidlertid finner man klare konsekvenser for revisjonspartner av en dårlig revisjon når den blir offentlig kjent gjennom at regnskapet må endres. I slike tilfeller øker sannsynligheten for at et amerikansk børsnotert selskap endrer sin ansvarlige revisjonspartner med 42 %, og det er også 32 % økning i sannsynligheten for at revisjonspartnerens andre klienter bytter ham ut. I tillegg opplever

disse partnerne en nedgang i antallet klienter og revisjonshonorarer samlet sett.

Ingen funn kan lede til dårligere revisjonskvalitet

Siden PCAOB gjør tilsyn av revisjonsteamets etterlevelse av revisjonsstandarder, og det er lavere sannsynlighet for ny inspeksjon hvis en ikke finner feil første gang, vil det kunne lede til at revisor gjør det som er «godt nok». Man reduserer innsatsen til hva som er akseptabelt for PCAOB.

Aobdia finner at for revisjonsoppdrag der PCAOB ikke gjør negative funn, faller regnskapskvaliteten allerede det påfølgende året. Videre viser hans analyser at revisjonskvaliteten også faller fra år 2 etter inspeksjonen. Det tyder på at revisor tilpasser revisjonen etter minstemålet satt av PCAOB. Det er også konsistent med at revisjonsteamet legger ned den innsatsen som er nødvendig for at de får bonus, men ikke noe mer.

PCAOB-tilsyn kan gi økte markedsandeler

Inspeksjoner fra PCAOB kan lede til at revisjonsselskaper forbedrer både interne kvalitetskontroller, insentivsystemer og revisjonsmetodologi. Dermed kan PCAOB-tilsyn lede til at markedet oppfatter revisjonsselskaper som leverandører av høyere revisjonskvalitet. Dette kan gi revisjonsselskaper under PCAOB-tilsyn et konkurransefortrinn blant kunder som etter spør revisors attestasjon og markedsignal. Ved å studere konsekvenser av PCAOB-tilsyn hos ikke-amerikanske revisjonsselskaper i 36 land, finner en amerikansk studie at mer regulering nettopp skaper konkurransefortrinn.

Revisjonsselskaper under PCAOB-tilsyn økte i snitt markedsandelen i det lokale markedet med mellom 3,4 til 6,4 % året etter at PCAOB-inspeksjon(er) ble offentlig kjent.⁵ Denne endringen er markant høyere enn hva revisjonsselskaperne opplevde etter år

I sum ser det ut som PCAOB-tilsyn leder til økt kvalitet på revisjonen og resultatrapporteringen, med positive konsekvenser også for finansielle markeder som ikke er under PCAOBs direkte jurisdiksjon.

som de ikke fikk PCAOB på besøk, og høyere enn hva konkurrenter som ikke fikk tilsyn erfarte. Effekten er også sterkere i land med mer rapportert korrupsjon og svakere rettsikkerhet.

I sum ser det ut som PCAOB-tilsyn leder til økt kvalitet på revisjonen og resultatrapporteringen, med positive konsekvenser også for finansielle markeder som ikke er under PCAOBs direkte jurisdiksjon.

Les videre:

Ernesto Dal Bó (2006) – *Regulatory capture: A review.*

Mark L. Defond & Clive Lennox (2017) – *Do PCAOB Inspections Improve the Quality of Internal Control Audits?*

Daniel Aobdia & Nemit Shroff (2017) – *Regulatory oversight and auditor market share.*

Daniel Aobdia & Reining Petacchi (2017) – *Consequences of low-quality audits for engagement partners*

Daniel Aobdia (2018) – *The impact of the PCAOB individual engagement inspection process—preliminary evidence*

Daniel Aobdia (2019) – *Do practitioners assessments agree with academic proxies for audit quality? Evidence from PCAOB and internal inspections.*

⁴ Dette er funnet i analyser av datasett bestående av både revisjonsselskaper som er hjemmehørende i USA og de som har tilsyn fordi de har klienter på amerikanske børser.

⁵ Revisjonsselskaper som opplevde at PCAOB fant mange avvik, opplevde langt lavere økning i markedsandel, men likevel en økning i forhold til andre år.